



הרהורים לקראת חג הסיגד

בעין חינוכית מספר 65, כ"ד במרחשוון תש"ע

הרהורים לקראת חג הסיגד: "אבן ההבנה" בין המשוגע והנורמאלי

הרב שרון שלום, מרצה במכללת אורות ישראל ורבה של קהילת "קדושי ישראל" בקריית גת

הרב שרון עלה ארצה מאתיופיה בגיל שמונה. עלייתו כללה מסע רגלי ארוך דרך סודן, כשאת חלקו הוא עשה לבד, בטרמפים ובמשאיות (בגיל שמונה!).

בכ"ט בחשוון יחול חג הסיגד אותו נוהגים לחוג יהודי אתיופיה. "סיגד" פירושה השתחוויה. בחג זה אנו כורתים ברית מחודשת עם הקב"ה, בדיוק חמישים יום אחרי יום כיפור (בדומה לחג שבועות החל חמישים יום אחרי פסח). לכבודו של חג הסיגד עולים כל בני העדה לירושלים. הבוקר מוקדש לצום ולתפילה בציבור ואחר הצהריים – לסעודת חג. החג עצמו הוא המשך של החג שחגגו עזרא ונחמיה: "וביום עשרים וארבעה לחודש הזה נאספו בני-ישראל בצום ובשקים ואדמה עליהם [...] ויעמדו ויתודו על-חטאותיהם ועוונות אבותיהם. ויקומו על-עומדם ויקראו בספר תורת ה' אלוקיהם [...] ובאים באלה ובשבועה ללכת בתורת האלוקים" (נחמיה ט). (התאריך שונה בכמה ימים מסיבות שונות). המסר המרכזי של החג הוא חשבון נפש ציבורי. ביום כיפור הדגש היה על החשבון הפרטי וכעת נדרשים אנו לחשבון נפש ציבורי. כחלק מחשבון נפש ציבורי זה, אני מבקש לשתפך במחשבותיי לקראת חג הסיגד השנה: היה זה באחת השבתות עת הלכתי לבית הכנסת לתפילת מנחה. בדרכי עצר אותי ילד ושאל: "הי תגיד למה אתה כושי"? במקרה אחר פנה אליי תלמיד ישיבה ושאל: "תגיד לי האם היה לכם תני"ך באתיופיה? האם התפללתם? יש לכם את התורה שלנו"? שאלה זאת הזכירה לי סיפור שהתרחש בשנות החמישים, עת ניגש אדמו"ר חרדי ממוצא אשכנזי לרב עובדיה ושאלו: "האם יש לכם את התלמוד שיש לנו??" הרב עובדיה השיבו: "וכי איזה תלמוד יש לכבודו? אתם הרי אווזים בתלמוד הבבלי! לכם יש את התלמוד שלנו!".

סיפורים אלו מעלים תמונה עגומה של נתק ומרחק בין אחים; בין נורמות ותרבות של האחד לנורמות ותרבות של האחר. נורמות ותרבות הן תלויות מקום, ומתחים ביניהן נוצרים מפערי רקע וחברה. כל אחד מאתנו רחוק במידה מסוימת מ"הנורמה". קיים חוט דק מאוד בין התנהגות שהופכת אותנו ליחודיים אך שומרת אותנו כחלק מהכלל ובין התנהגות שממנה והלאה אנו נחשבים כמוזרים או כמשוגעים. שאיפתנו כיהודים החיים במדינת ישראל היום צריכה להיות יצירת חברת "צ'ולנט" (חמין), בו כל אחד שומר על ייחודו תוך שותפות עם השאר ויחדיו נוצר טעם הרמוני נפלא. איך עושים זאת? זו השאלה שצריכה להעסיק את כלל אנשי החינוך.

אשתף אתכן במספר הרהורים סביב שאלה זו, נוכח מהות חג ה"סיגד" אותו נחוג השבוע. באתיופיה החלו ההכנות לחג ימים רבים לפניו כאשר התושבים היהודיים שגרו בכפרים נידחים התקבצו לכפרי היהודים שהיו סמוכים להר עליו נחג הסיגד. יום הסיגד עצמו היה יום צום. כולם קמו השכם בבוקר, טבלו בנהר ולבשו בגדי חג. ה"כוהנים" היו מולכים את ה"אורית"¹ תוך כדי שירה והנשים השמיעו קולות שמחה. ספר האורית צעד בראש שיירה שעלתה במעלות ההר. חלק מן העולים אל ההר נשאו על גבם או על ראשם אבן שסימלה את ההכנעה לפני ה' ואת הרצון

¹ כינוי שניתן באתיופיה לספר התני"ך הכתוב בשפת הג'ז.

לבקש סליחה על חטאים. החג כולו יצר תחושה של אחדות ושל ביטחון. הרי זו הייתה מטרתו: ליצור פיוס בין אנשים, לשבור חומות ומחיצות המפרידות בין אדם לאדם ובין כפר לכפר.

ברצוני לקחת את הרמת האבן על הכתף כאות וכסמל להכנעה לפני הא-ל ולשאול: עד כמה אנו מסוגלים היום להכניע עצמנו לפני הזולת? עד כמה אנו רוצים ומצליחים להבין את השני? לא פעם פונים אליי מורים, חוקרי משטרה ואחרים באומרם כי כלל אינם מצליחים לתקשר עם עולים שהם אמורים לטפל בהם. האם אנו מסוגלים לשים אבן על הכתף ועל הראש שלנו, מתוך אמונה שעלינו להוריד את עצמנו ולהכיר את נבכי נשמת הזולת? לראות את ה"שגעונות", את מה שנדמה כיציאה מהנורמה – כמשהו שאפשר להכילו ולהבינו?

הרי מחד גיסא, אם ננסה רק להוכיח את הזולת ולומר לו כי התנהגותו בעייתית, המוכח יתבצר וימשיך את התנהגותו. מאידך גיסא, אם לא נוכיחו יראה כאילו אנו מסכימים להתנהגותו.

כיצד אפשר לקחת חלק בעולמו של הזולת מבלי לאבד את עצמיותנו? כיצד נוכל לפתוח את שערי הלב, את שערי היישוב ואת שערי בית הספר מבלי לפחד כי נאבד משהו משלנו? דוגמה טובה לכך נמצא בסיפור על הרבי שנהג לקבל במשך כל היום זרם של חסידים. יום אחד פונה אליו השמש בשאלה: "מדוע אתה כה מזיע בקבלך את פני האנשים?" ענה לו הרבי: "בכל פעם שאני נפגש עם אחר עליי לפשוט נפשית את בגדיי וללבוש את שלו כדי שאוכל להבינו באמת. וכך אחד אחרי השני. על כן אני מזיע".

זאת תחושתנו בחג הסיגד מאז ולתמיד. תחושה שכל אחד צריך לפשוט את בגדיו וללבוש את בגדי חברו כדי להבינו. כולנו זקוקים לאותה אבן המונחת על הראש כאות וכסמל להכנעה לפני הא-ל. עלינו להופכה לראש פינה של יצירת חיבור והבנה בין אנשים שונים מכל הכפרים ומכל העדות.

בישראל של היום אנו שואפים להגיע למציאות בה "כולם מקבלים עליהם עול מלכות שמים זה מזה" וכדברי הרש"ר הירש: יהודים מקבלים עול מלכות שמים זה מזה, כלומר בזכות הפתיחות זה לזה מתקרבים לקב"ה. במקביל, על כל אחד לאפשר לאחר לבשר את קדושת הבורא בדרכו.

חג שמח!



- א. האם אנו צריכים להעמיס אבן על הכתף כהצעתו של הרב שרון? כיצד נחנך את תלמידינו לעשות כן?
- ב. בארץ אנו רגילים כי בכיתה של ילדים שעלו מאתיופיה מציינים את חגם, חג הסיגד. הגדילו לעשות מורים להם יש מעט ילדים עולים בכיתה אשר חוגגים את חגם של אותם ילדים יחד עם כל שאר ילדי הכיתה, יוצאי עדות אחרות. ברם, מה דעתך להקדיש שעה ללימוד על החג גם בכיתות בהן אין עולים כלל? שילמדו עליו בכיתה ב' כמו בכיתה י"ב גם בכיתות של צברים יוצאי עדות אחרות.
- ג. אם תאמצי את הצעתנו ותלמדי בכיתה על החג, אף אם לא תזכי לעולים בכיתתך, מה תהיינה מטרות הלימוד? האם זה ייעשה רק למען הכרת מנהגי עדות המרכיבות את החברה הישראלית (דבר חשוב בפני עצמו)? ואולי דרך הלימוד נוכל לדבר (החל מגיל צעיר!) על יחסנו ל"אחרים" בכלל ולעולים בפרט?



- א. מי שמוכנה לשתף את כלל הבנות במחשבות בתחומי חינוך וחיים המתאימות לרוח של "בעין חינוכית", מוזמנת לשלחן אליי: vyg8@zahav.net.il.
- ב. ניתן לעשות מנוי אישי (ללא עלות) על דפי "בעין חינוכית". נא לפנות לשרון: sharonz@orot.ac.il.
- ג. נשמח אם תפיצו את הדברים הלאה, למשפחה ולחברים מחוץ למכללה.